

نقش امنیتی شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر اعتقادات دینی

نیما مقاتلی^۱

علی اکبر قاسمی^۲

اسفندیار کدخدایی^۳

صدیقه سیفی^۴

چکیده

زمینه و هدف: بر اثر تغییر و تحولات و انقلاب‌های رخ داده در تکنولوژی و روند استفاده از آن در دنیا و ظهور فناوری اطلاعات و ارتباطات، روند گذر آن وقت اقشار سنی مختلف نیز تغییر پذیرفته است. هدف این پژوهش بررسی نقش امنیتی شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر اعتقادات دینی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر است.

روش: جامعه آماری این پژوهش، ۹۲۳۶ نفر از دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر می‌باشد که از میان آن‌ها بر اساس فرمول کوکران و با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای ۳۶۹ نفر به عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب شد. نوع تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر نحوه جمع‌آوری داده‌ها، همبستگی بوده است. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های محقق ساخته شبکه‌های ماهواره‌ای با پایایی ۸۶/ و سبک زندگی با پایایی ۸۴/ استفاده گردید.

یافته‌ها و نتایج: از تحقیق نشان داد براساس نقش امنیتی شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر سبک زندگی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر تأثیر معناداری دارد همچنین استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر اعتقادات دینی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر تأثیر معناداری دارد. بین دانشجویان متأهل زن و مرد از نظر متغیرهای استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان و سبک زندگی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

واژگان کلیدی

امنیت، شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان، اعتقادات دینی

۱. استادیار پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ناجا n.moghateli@chmail.ir

۲. دانش‌آموخته دکتری برنامه‌ریزی درسی - مدرس دانشگاه فرهنگیان Aliakbar_gh57@yahoo.com

۳. کارشناس ارشد اطلاعات دانشگاه علوم انتظامی امین

۴. کارشناس ارشد برنامه‌ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر

مقدمه و بیان مسئله

در تشریح ابعاد مسئله باید گفت که پیشرفت فن‌آوری در حوزه‌ی ارتباطات موجب تسهیل و گسترش ارتباطات جهانی شده است. موبایل وسیله‌ی ارتباطی با امکاناتی که در زمینه‌ی ارسال متن‌های نوشتاری، عکس‌ها، اتصال به شبکه اینترنت و... برقرار نموده و به جزء لاینفک زندگی انسان‌ها تبدیل گردیده است. تقریباً تمامی مردم دنیا در هر سن و از هر نژاد و کشوری با آن آشنا بوده و از آن استفاده می‌کنند. شبکه‌های ماهواره‌ای مانند سایر ابزارهای نوظهور دیگر اماواگرهای زیادی پیرامون خود دارد که استفاده از آن را مورد تأمل قرار می‌دهد. شبکه‌های ماهواره‌ای یک وسیله سودمند برای ارتباطات مطلوب محسوب می‌شود و هم می‌توان از آن استفاده درست داشت هم نادرست به حدی که به اندازه سلاح‌های گرم می‌تواند در سطح کلاس و دانشگاه خطرناک باشد (پارسایی، ۱۳۹۰: ۱۵). بر اثر تغییر و تحولات و انقلابات رخ داده در تکنولوژی و روند استفاده از آن در دنیا و ظهور فناوری اطلاعات و ارتباطات، روند گذر آن وقت اқشار سنی مختلف نیز تغییر پذیرفته است. در این میان جوانان و نوجوانان جزء اولین اقشاری هستند که نسبت به تکنولوژی‌های جدید اقبال و اشتیاق نشان داده و جذب آن‌ها می‌گردند. با توجه به جمعیت جوان کشور و گسترش روزافزون کاربران شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان در کشور، مرکز ثقل این تأثیر با توجه به آمار بر روی نسل جوان به خصوص تحصیل کردگان جوان است، لذا تأثیرات متفاوت و جدی شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی بر ابعاد مختلف زندگی اجتماعی و فردی جوانان به‌ویژه دانشجویان بیشتر بروز می‌کند. از این رو انجام پژوهش‌های جدی در حوزه‌های مختلف متأثر از شبکه‌های ماهواره‌ای ضروری به نظر رسیده و با شناخت نقاط مثبت و منفی فن‌آوری‌های نوین می‌توان آینده‌نگری کرد و افق پیش روی جامعه را ترسیم نمود (عسکری، ۱۳۹۰: ۲۵).

سبک زندگی مجموعه‌ای از ارزش‌ها، شیوه‌های رفتاری، حالت‌ها و سلیقه‌هایی است که در رفتار روزمره فرد نقش دارد که در کشور ما ریشه‌های آن از دین مبین اسلام نشأت گرفته است. سبک‌ها و شیوه‌هایی که مدیران و معلمان در برخورد با دانش آموزان به کار می‌گیرند، نقش اساسی در تأمین سلامت روانی آن‌ها دارد. در سایه ارتباط سالم

است که می‌توان نیازهای دانش آموزان را شناخت و نسبت به تأمین و ارضای آن‌ها همت گماشت. سبک زندگی روشی است که افراد در طول زندگی انتخاب کرده‌اند و زیربنای آن در خانواده پی‌ریزی می‌شود که درواقع متأثر از فرهنگ، نژاد، مذهب، وضعیت اقتصادی، اجتماعی و باورها می‌باشد. سبک زندگی به روش زندگی مردم با بازتابی کامل از ارزش‌های اجتماعی، طرز برخورد و فعالیت‌ها اشاره دارد. همچنین ترکیبی از الگوهای رفتاری و عادات فردی در سراسر زندگی است که در پی فرایند اجتماعی شدن به وجود آمده است (نوری، ۱۳۹۱: ۳).

سبک زندگی اسلامی باید گفت زندگی، بر اساس انتخاب‌ها شکل می‌گیرد و مجموعه انتخاب‌های هر فرد، سبک زندگی خاصی را برای او رقم می‌زنند. این انتخاب‌ها، خود ریشه در بینش‌ها و تمایلات فرد دارند که این دو نیز، خود در بستر وسیعی از عوامل شخصی و اجتماعی نشأت می‌گیرند. عواملی که ممکن است گاه انتخاب‌هایی ناخودآگاه و حتی غیراختیاری را پیش روی انسان قرار دهند. بدیهی است انتخاب‌های انسان در یک سطح نیستند و به یک اندازه در ساخت سبک زندگی، اثرگذار نیستند (پاک سرشت، ۱۳۹۰: ۹).

در همین راستا این پژوهش به نقش شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر سبک زندگی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر می‌پردازد. سؤال اصلی در این تحقیق به این صورت مطرح است که آیا شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر سبک زندگی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر تأثیر دارد؟

چارچوب نظری تحقیق

اولین ماهواره تلویزیونی تاریخ با نام تل استار در سال ۱۹۶۳ شروع به کار کرد. این اتفاق زمانی رخ داد که تعداد پرشمار کانال‌های ماهواره، حالت سرسام‌آور و گیج‌کننده امروز را نداشت. در حال حاضر استفاده از ماهواره خصوصاً شبکه‌های تلویزیونی متکی بر این فناوری در جهت حجمه‌های رسانه‌ای، تبلیغات هدفمند و در یک کلام حضور کانال‌های مختلف ماهواره‌ای در حوزه جنگ نرم، موضوع عجیب و تازه‌ای نیست. همانطور که تأسیس و تعطیلی متناوب شبکه‌های گوناگون ماهواره‌ای که به زبان‌های مختلف در

حال فعالیت هستند، کسی را به حیرت فرو نمی‌برد. در حال حاضر ۴۸۷۶، ماهواره در جهان وجود دارد که ۳۰۰۰ تای آن متعلق به کشور آمریکا است و از این میان ۳۴۷ ماهواره‌ها مختص تلویزیون است که در منطقه آسیا ۲۱۴ تای آن‌ها قابل دریافت است و کشورمان ایران نیز قابلیت دریافت ۱۱۶ ماهواره را دارد که در حال حاضر ۱۰۰ تای آن‌ها فعال می‌باشد و از این مقدار حدود ۱۹ هزار شبکه قابل دریافت است. بعد از دهه ۶۰ میلادی که این دهه همراه با انقلاب سکسی یا آزادی رابطه جنسی در جوامع غربی به حساب می‌آید اکثر تبلیغات تلویزیونی این جوامع با استفاده از نمایش بخشی از اندام‌های عریان زنان به شکلی تحریک‌آمیز یا نمایش اندام‌های عضلانی مردان همراه بوده است برخی از بارزترین این تبلیغات مربوط به تولیدکنندگان لباس‌های مردانه و زنانه، تبلیغات اتومبیل، تبلیغات عطر و لوازم آرایشی و بهداشتی و ... بود که تا امروز نیز ادامه دارد. کم اتفاق می‌افتد در بیلبوردهای تبلیغاتی عکس صورت یا بدن زنی نمایش داده نشده باشد و این ترند تبلیغاتی باعث آن شده که حتی در صورتی که شما صرفاً قصد تماشای یک برنامه مفید را هم داشته باشید نتوانید احساس امنیت داشته باشید حال اگر به اقتضای سن نوجوانی و جوانی و کنجکاوی‌های این دوران قصد دیدن شبکه‌های دیگر را داشته باشید با دیدن شبکه‌ای که به نمایش فیلم‌ها و تصاویر غیراخلاقی و مستهجن می‌پردازد ناخودآگاه برای چند لحظه مکث می‌کنید، همین چند لحظه باعث ضبط تصاویر توسط مغز شما و تحریک جنسی شما می‌شود و به‌نوعی اولین قدم در زمینه انحرافات اخلاقی را برداشته‌اید (محسنی، ۱۳۸۷: ۳۶).

دنیای صنعتی امروز که عصر تکنولوژی نامیده می‌شود، با پدید آمدن و گسترش تکنولوژی وسایلی مانند ماهواره، اینترنت، موبایل و بازی‌های رایانه‌ای، زندگی افراد جوامع مختلف را با چالش‌های فراوانی روبرو کرده است. تکنولوژی مرزهای فرهنگی و اجتماعی و حتی جغرافیایی را دستخوش تغییرات می‌کند، به‌نحوی که از تکنولوژی‌های نام‌برده در برخی کشورها به‌عنوان انفجار اطلاعاتی یا بحران اطلاعات یاد می‌شود. کارشناسان علوم اجتماعی و بسیاری از روانشناسان معتقدند، گسترده‌گی این وسایل به‌خصوص ماهواره به‌عنوان ابر رسانه جمعی در بین جوامع مختلف، وسیله‌ای ارتباطی است. رسانه‌های جمعی مانند ماهواره، اینترنت و بسیاری از بازی‌های رایانه‌ای در عصر

حاضر، نقش قابل توجهی در انتقال اطلاعات و پیام‌ها به عهده‌دارند. برقراری ارتباط در دنیای امروز از طریق امواج ماهواره‌ای امکان‌پذیر است و هر آنچه برنامه‌های ماهواره‌ای ارائه می‌دهند. هم‌زمان برای تمامی افراد گیرنده یکسان است. اما مسئله‌ای که باید به آن توجه شود، گروه‌بندی‌ها و طبقات اجتماعی، سنین مختلف بینندگان و همچنین تفاوت درک و سلیقه افراد در محتوای این برنامه‌هاست. همچنین عصر ارتباطات علاوه بر افزایش رسانه‌های ارتباط جمعی، نمادها و باورهای جوامع را دچار تغییر و تحول کرده و هم‌زمان با افزایش رسانه‌های جمعی تأثیرات آن‌ها بر هویت و فرهنگ جوامع ارتباط داشته و درواقع تأثیری که رسانه‌های جمعی بر فرهنگ و ساختار اجتماعی زندگی افراد داشته‌اند، سبب شده به‌نوعی همه دنیا با چالشی به نام بحران هویت روبرو شود (سزار^۱، ۲۰۱۰: ۲۵). با پیشرفت تکنولوژی، چشم‌انداز جدید و تازه‌ای برای افراد جوامع مختلف ابداع شد. از آنجایی که این ابزارهای پیشرفته رسانه‌ای، هیجانات زیادی را برای گروه‌های سنی مختلف ایجاد می‌کند و باعث می‌شوند در سراسر دنیا مخاطبان فراوانی را جذب کند، بنابراین روان‌شناسان متعدد از این نوع رسانه‌ها به‌نوعی تروریسم فرهنگی یا ترور فرهنگی و خانوادگی در بین جوامع یاد می‌کنند. این رسانه‌های تصویری، با برنامه‌های تفریحی و سرگرم‌کننده برای افراد در مدت طولانی باعث یکسان‌سازی سلیقه قشرهای مختلف یک جامعه می‌شود. از سوی دیگر ایجاد شکاف‌های عمیق و جدید طبقاتی می‌کنند و به دلیل ارتباط این وسیله‌ها با تمام دنیا فرهنگ قالب‌بندی شده، فرستنده این نمادها و پیام‌ها، بدون محدودیت در اختیار گیرنده قرار می‌گیرد و سپس وارد کانون خانواده و بعد از آن وارد جامعه می‌شود (عمادزاده، ۱۳۸۸: ۵۹).

نفوذ کاربردهای شبکه‌های ماهواره‌ای در شئون زندگی پدیده‌ای جهانی است و در جامعه ما باوجود فروکش کردن تب اولیه استفاده از آن، مقبولیتش به حدی رسیده که مضرات جدی و اساسی این فناوری مدرن را مخفی و نادیده نگه می‌دارد، مضراتی که در حوزه‌های متنوع اجتماعی، فرهنگی، رفتاری، روان‌شناسی، پزشکی، قانونی، جزایی و ... به آسیب‌زایی می‌پردازد و باکمی دقت و موشکافی می‌توان به دامنه تأثیر نامطلوب آن پی برد. در حقیقت از یک دیدگاه آسیب‌شناسانه می‌توان شبکه‌های ماهواره‌ای را یک منبع

بزرگ برای تولید نارسایی‌ها و معضلاتی دانست که آشکارا یا پنهان در مناسبات زندگی کاربران نفوذ کرده است. تحقیقات اخیر که در این حوزه صورت می‌گیرد و اخبار ناخوشایندی که گاه‌وبیگاه درباره مضرات پزشکی و رفتاری شبکه‌های ماهواره‌ای از گوشه و کنار جهان به گوش می‌رسد، بازبینی و نگرش دوباره برای استفاده از این وسیله پرکاربرد و عادی شده را ضروری می‌سازد و مجموعه کاربران، ارائه‌کنندگان خدمات و قانون‌گذاران و دولت‌ها را در معرض اقدامات پیشگیرانه قرار می‌دهد که پیش از هر چیز به شناخت ماهیت انواع و اقسام آسیب‌ها و دامنه نفوذ آن‌ها نیاز دارد (واگذاری، ۱۳۸۹: ۱۰۲).

در دنیای ارتباطات علمی، شبکه‌های ماهواره‌ای را می‌توان از بسترهای مؤثر در تولید علم، اشتراک عقاید و رشد فردی و اجتماعی دانست. شبکه‌های ماهواره‌ای این است که با فراهم آوردن امکان ارتباط بین سرمایه‌های فردی و تشکیل سرمایه اجتماعی، به رشد و ارتقای سطح علم کمک کند. هدف کلی هر شبکه ایجاد سرمایه اجتماعی و تسهیل ارتباط بین متخصصان، هنرمندان و صاحبان حرفه‌های متعدد است. تبدیل سرمایه فردی به سرمایه اجتماعی، از مسائل مهم و موردتوجه تمامی حوزه‌های علمی است. از این طریق، دانش فردی به دانش جمعی تبدیل و درواقع از دانایی جمعی برای حل مسائل و مشکلات دنیای علم بهره‌برداری می‌شود. تاکنون تعاریف گوناگونی از شبکه‌های ماهواره‌ای ارائه شده است. آخرین تعریفی که دقیق‌تر به نظر می‌رسد می‌گوید، شبکه‌های ماهواره‌ای عموماً سرویس‌های مبتنی بر وب هستند. سرویس آنلاین، پلتفرم یا سایتی محسوب می‌شوند که مردم در آن‌ها می‌توانند، نظرات، علاقه‌مندی‌ها و در یک کلام محتوا ایجاد و با دوستان و سایرین به اشتراک بگذارند. شبکه‌های ماهواره‌ای متشکل از افراد (یا سازمان‌ها) هستند که توسط یک یا چند نوع علاقه‌ی خاص به هم گره خورده‌اند. وابستگی‌هایی مثل دوستی، خویشاوندی، منافع مشترک، تبادل مالی، علاقه خاص به یک موضوع باورهای مشترک، دانش و هنر و.... یک شبکه‌های ماهواره‌ای، یک ساختار اجتماعی است که از گره‌هایی (که عموماً فردی یا سازمانی هستند) تشکیل شده است که توسط یک یا چند نوع خاص از وابستگی به هم متصل‌اند (میرهاشمی، ۱۳۸۹: ۶۳).

شبکه‌های ماهواره‌ای ساختاری اجتماعی است که از گره‌هایی (که عموماً فردی یا

سازمانی هستند) تشکیل شده است که توسط یک یا چند نوع خاص از وابستگی به هم متصل‌اند. تحلیل شبکه‌های ماهواره‌ای روابط اجتماعی را با اصطلاحات رأس و یال می‌نگرد. رأس‌ها بازیگران فردی درون شبکه‌ها هستند و یال‌ها روابط میان این بازیگران هستند. انواع زیادی از یال‌ها می‌تواند میان رأس‌ها وجود داشته باشد. نتایج تحقیقات مختلف بیانگر آن است که می‌توان از ظرفیت شبکه‌های ماهواره‌ای در بسیاری از سطوح فردی و اجتماعی به‌منظور شناسایی مسائل و تعیین راه‌حل آن‌ها، برقراری روابط اجتماعی، اداره امور تشکیلاتی، سیاست‌گذاری و رهنمون‌سازی افراد در مسیر دستیابی به اهداف استفاده نمود. شبکه اجتماعی هم‌چنین می‌تواند برای تشخیص موقعیت اجتماعی هر یک از بازیگران مورد استفاده قرار گیرد. این مفاهیم غالباً در یک نمودار شبکه‌های ماهواره‌ای نشان داده می‌شوند که در آن، نقطه‌ها رأس‌ها هستند و خط‌ها نشانگر سریال‌ها. در ایران علی‌رغم اینکه عضویت در شبکه‌های اجتماعی جرم تلقی نمی‌شود، ولی به‌موجب فیلترینگ آن‌ها از جانب حکومت، حضور در این وب‌گاه‌ها چون از طریق دور زدن فیلترینگ میسر است، مصداق عمل مجرمانه است (منطقی، ۱۳۸۹: ۷۸).

امروزه با گسترش کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در زندگی روزمره شاهد شکل‌گیری نسل جدیدی از ابزارهای اینترنتی هستیم که امکانات بیشتری را برای روابط دوسویه، فراهم آورده است. وب‌ناظر به شکل‌گیری اینترنت محاوره‌ای است که امکان برقراری ارتباطات دوسویه میان کاربران شبکه جهانی اینترنت را فراهم ساخته است. شبکه‌های اجتماعی اینترنتی به‌عنوان مهم‌ترین مصادیق این امر به محلی برای حضور گروه‌های گوناگون جامعه به‌ویژه جوانان و مکان تبادل آرا و افکار ایشان و تأمین نیازهای متناسب با زندگی اجتماعی جوانان تبدیل شده است. بحث شبکه‌های ماهواره‌ای و بیان تاریخچه‌ی کوتاه آن‌ها بدون رعایت ترتیب علمی و منطقی ممکن است، مسیر مطالعاتی را به سمت‌وسوی گمراه‌کننده و مسائل فنی حاکم بر این جوامع بکشاند. تجزیه و تحلیل شبکه‌های اجتماعی و تحلیل تئوری‌های موجود نشان می‌دهد که اصلی‌ترین نکته در هر شبکه‌ای، روابط است و از آنجاکه درک و فهم این روابط در سطح و گستره یک شبکه بسیار مشکل و غیرممکن است، تحلیل شبکه‌های ماهواره‌ای نیز کاری بسیار دشوار می‌نماید. شبکه‌های ماهواره‌ای در بسیاری از سطوح فعالیت می‌کنند، از خانواده گرفته

تا سطح کشورها و بین الملل، و نقش مهمی در تعیین راه حل مشکلات یا ایجاد آن ها دارند. جامعه‌ی مجازی در ساده ترین شکلش، بستری است برای ایجاد روابط مشخص مانند دوستی، بین گره‌های، گروه‌هایی که به افراد متصل هستند، در نتیجه ارتباطات اجتماعی از آن فرد به شبکه و از شبکه به همه‌ی افراد سرایت می‌کند (ساروخانی، ۱۳۸۷: ۵۵).

شبکه‌های ماهواره‌ای در دنیا

استفاده از خدمات شبکه‌های ماهواره‌ای، روز به روز محبوبیت بیشتری پیدا می‌کند. هم‌اکنون سایت‌های شبکه‌های ماهواره‌ای، بعد از پرتال‌های بزرگی مثل یاهو یا ام‌اس‌ان موتورهای جستجو مثل گوگل، تبدیل به پراستفاده‌ترین خدمت اینترنتی شده‌اند. خیلی از نهادهای مختلف جهانی و اینترنتی با اهداف گوناگون که مهم‌ترین آن‌ها تجاری و تبلیغاتی است، دست به راه‌اندازی شبکه‌های ماهواره‌ای زده یا در صدد خرید سهام مهم‌ترین شبکه‌های ماهواره‌ای دنیا هستند (خرم جاه، ۱۳۸۷: ۲۳).

ناسا هم برای جذب جوانان علاقه‌مند به موضوعات هوافضا، یک شبکه‌های ماهواره‌ای را بر پایه استانداردهای نسل آینده وب و تنظیمات سایت خود راه‌اندازی کرد. این شبکه‌های ماهواره‌ای جدید که مای ناسا نام دارد، بخش‌های بسیار پیشرفته‌ای دارد که کاربران می‌توانند از طریق آن‌ها تصاویر و تفکرات خود را درباره موضوعات فضایی با سایر کاربران به اشتراک بگذارند. مای ناسا یک نمونه بسیار اصلی از شبکه‌های ماهواره‌ای است و یک محیط مجازی را می‌سازد که در آن کاربران می‌توانند تمام موضوعات و مقولات مورد نظر و شخصی خود را جمع‌آوری کنند. شبکه‌های ماهواره‌ای، به خصوص آن‌هایی که کاربردهای معمولی و غیرتجاری دارند، مکان‌هایی در دنیای مجازی هستند که مردم خود را به طور خلاصه معرفی می‌کنند و امکان برقراری ارتباط بین خود و همفکرانشان را در زمینه‌های مختلف مورد علاقه فراهم می‌کنند. البته در بعضی از این موارد مثل مای ناسا سمت‌وسوی اصلی این علایق مشخص است (امینی، ۱۳۸۹: ۹۵). جنگ نرم، به دلیل ماهیت خود و عدم نیاز به ابزارهای فیزیکی، به دنبال آن است که در مسافت‌های دورتری از مراکز طراحی کننده، به اجرا درآید. با رشد رسانه‌های نوین، جهاد وارد عصر دوم رسانه‌ها شده است که برخلاف دوره مدرن و عصر نخست، آینده آن به طور کامل قابل

پیش‌بینی نیست، زیرا در عصر دوم رسانه‌ها که در آن بحث رسانه‌های الکترونیک جدید، حاکمیت دارند و اطلاعات حرف آخر را می‌زنند، پدیده‌ها کمتر قابل پیش‌بینی‌اند. رسانه‌های نوین دارای آسیب‌های بسیار مهم روانی و سیاسی است که می‌توانند، زمینه و بستر مناسبی را برای جنگ نرم ایجاد کنند (امینی، ۱۳۸۹: ۶۹).

روش تحقیق

روش‌های تحقیق مختلف و متنوع می‌باشند این تحقیق به دلیل این‌که دخالت و دستکاری در موقعیت، وضعیت و نقش متغیرهای تحقیق نمی‌کند و صرفاً به تشریح و تبیین می‌پردازد، یک تحقیق توصیفی است اما از آنجاکه به بررسی نقش شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر سبک زندگی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر می‌پردازد یک تحقیق از نوع همبستگی است. بنابراین روش پژوهش حاضر، تحقیق توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد.

جامعه آماری

جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر در سال ۱۳۹۵-۱۳۹۴ می‌باشد. بر اساس آمار رسمی واحد آمار دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر، تعداد کل دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر برابر با ۹۲۳۶ نفر می‌باشد.

حجم نمونه

در این تحقیق با استفاده از فرمول برآورد حجم نمونه کوکران با حجم جامعه آماری ۹۲۳۶ نفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد با احتمال خطای ۵ درصد، حجم نمونه برابر ۳۶۹ نفر محاسبه شد.

روش نمونه‌گیری

با توجه به حجم وسیع جامعه آماری و به‌منظور جلوگیری از اتلاف وقت و صرفه‌جویی در هزینه‌ها، تعدادی از افراد جامعه آماری به‌عنوان نمونه به شیوه تصادفی به‌طوری‌که «نماینگر یا معرف» کل جامعه آماری باشند، برای مطالعه انتخاب می‌شوند. برای انتخاب

نمونه، روش های مختلفی وجود دارد، که در این تحقیق با توجه به وسعت و پراکندگی جامعه آماری از روش نمونه گیری طبقه ای استفاده شده است. برای این منظور ابتدا لیست دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر را مشخص و سپس با هماهنگی هر دانشکده تعداد دانشجویان متأهل به صورت تصادفی از بین جامعه ای آماری انتخاب شدند و پرسشنامه جهت تکمیل در اختیار آن ها قرار گرفت.

یافته های تحقیق

یافته های توصیفی تحقیق

قبل از تحلیل داده ها، جهت شناخت بیشتر جامعه مورد مطالعه به توصیف هر یک از ویژگی های فردی آزمودنی ها و همچنین سایر متغیرها مانند میزان استفاده از شبکه های فیلم و سریال ماهواره ای فارسی زبان و سبک زندگی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر و هر یک از ابعاد آن با استفاده از روش های آمار توصیفی مانند جداول یک بعدی توزیع فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد و نمودار به ترتیب زیر پرداخته شد.

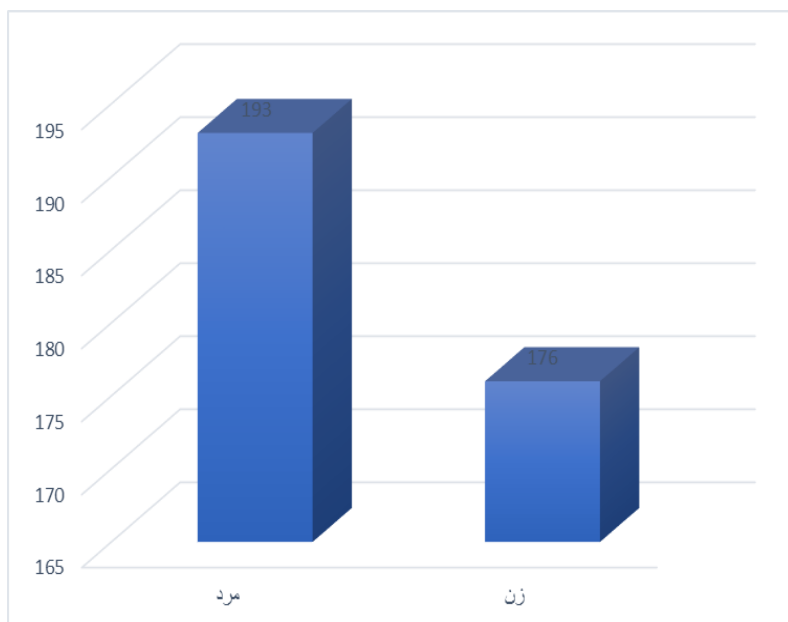
توزیع فراوانی آزمودنی ها بر حسب جنسیت آن ها

جدول شماره (۱): توزیع فراوانی آزمودنی ها بر حسب جنسیت آن ها

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۱۹۳	۵۲/۳٪
زن	۱۷۶	۴۷/۷٪
جمع	۳۶۹	۱۰۰٪

داده های جدول فوق نشان می دهد که ۵۲/۳ درصد از کل آزمودنی مرد و ۴۷/۷ درصد بقیه زن می باشند.

نمودار شماره (۱): توزیع فراوانی آزمودنی‌ها برحسب جنسیت آن‌ها

۲- توزیع فراوانی آزمودنی‌ها برحسب سن آن‌ها

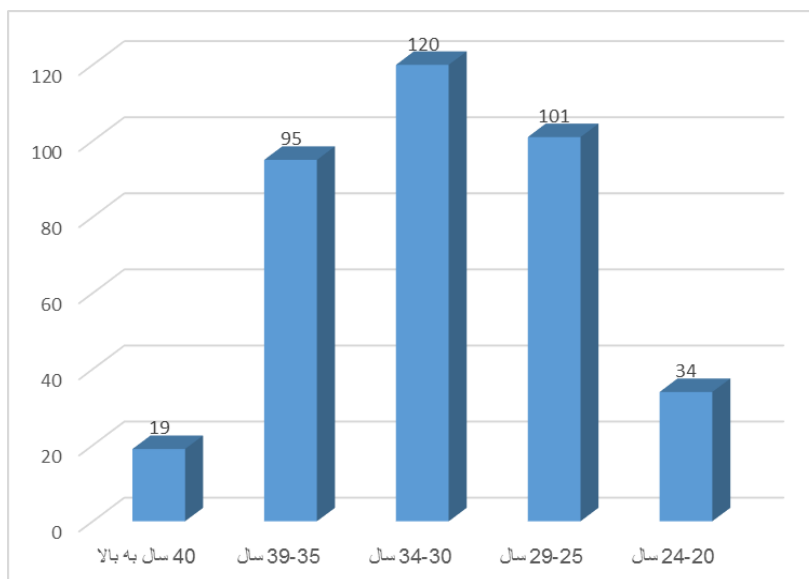
جدول شماره (۲): توزیع فراوانی آزمودنی‌ها برحسب میزان سن آن‌ها

درصد	فراوانی (تعداد)	سن
۹/۲٪	۳۴	۲۰ تا ۲۴ سال
۲۷/۴٪	۱۰۱	۲۵ تا ۲۹ سال
۳۲/۵٪	۱۲۰	۳۰ تا ۳۴ سال
۲۵/۷٪	۹۵	۳۵ تا ۳۹ سال
۵/۱٪	۱۹	۴۰ سال به بالا
۱۰۰٪	۳۶۹	جمع
۳۱/۵ سال		میانگین
۵/۵ سال		انحراف استاندارد

داده‌های جدول فوق نشان می‌دهد که سن ۹/۲ درصد از کل آزمودنی‌ها بین ۲۰ تا ۲۴ سال، ۲۷/۴ درصد بین ۲۵ تا ۲۹ سال، ۳۲/۵ درصد بین ۳۰ تا ۳۴ سال، ۲۵/۷ درصد بین ۳۵ تا ۳۹ سال و ۵/۱ درصد ۴۰ سال به بالا می‌باشد. سن بیشترین درصد

آزمودنی‌ها بین ۳۰ تا ۳۴ سال می‌باشد. میانگین سن کارکنان مورد مطالعه ۳۱/۵ سال و انحراف استاندارد آن ۵/۵ سال می‌باشد.

نمودار شماره (۲): توزیع فراوانی آزمودنی‌ها برحسب سن آن‌ها

نقش امنیتی استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر اعتقادات دینی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر تأثیر معناداری دارد. در جداول زیر نتایج رگرسیون ساده بین نقش امنیتی استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر اعتقادات دینی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر ارائه شده است.

جدول شماره (۳): خلاصه مدل تأثیر استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر اعتقادات دینی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر

R	R^2	R^2 تنظیم‌شده	خطای برآورد
۰/۳۶۴	۰/۱۳۲	۰/۱۳	۲/۱

جدول شماره (۴): نتایج تحلیل واریانس تأثیر نقش امنیتی استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر اعتقادات دینی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر

مدل	مجموع مربعات	df	میانگین مربعات	F	سطح معنی‌داری
رگرسیون	۲۴۷/۰۱	۱	۲۴۷/۰۱	۵۵/۹	۰/۰۰۰۱
باقیمانده	۱۶۲۱/۶۵	۳۶۷	۴/۴۱		
کل	۱۸۶۸/۶۷	۳۶۸	—		

همانطور که در جداول فوق مشاهده می‌شود بر اساس نقش امنیتی استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر اعتقادات دینی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر $F = ۵۵/۹$ در سطح $(P < ۰/۰۰۰۱)$ تأثیر معناداری دارد. با توجه به مقدار $R^2 = ۰/۱۳۲$ نیز می‌توان گفت که استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان ۱۳/۲ درصد از واریانس اعتقادات دینی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر را تبیین می‌کند.

جدول شماره (۵): ضرایب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده

مدل	ضریب استاندارد شده		ضریب استاندارد نشده Beta	t	سطح معنی‌داری
	B	خطای استاندارد			
مقدار ثابت	۱۷/۹۸	۱/۰۹	—	۱۶/۴۶	۰/۰۰۰۱
نقش امنیتی استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان	-۰/۱۰۳	۰/۰۱۴	-۰/۳۶۴	-۷/۴۷	۰/۰۰۰۱

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود براساس نقش امنیتی این شبکه‌ها، نتایج ضریب رگرسیون استاندارد شده (بتا) بیانگر تأثیر منفی استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر اعتقادات دینی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر در سطح ($P < 0/0001$) می‌باشد به این معنا که هرچقدر میزان استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بیشتر شود، پابندی دانشجویان به اعتقادات دینی کمتر می‌شود و برعکس.

نتیجه‌گیری و پیشنهادهای تحقیق

جهت پاسخگویی به این فرضیه رگرسیون ساده محاسبه شد که نتایج نشان داد که نقش امنیتی استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر اعتقادات دینی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر $F = 55/9$ در سطح ($P < 0/0001$) تأثیر معناداری دارد. با توجه به مقدار $R^2 = 0/132$ نیز می‌توان گفت که استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان ۱۳/۲ درصد از واریانس اعتقادات دینی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر را تبیین می‌کند. نتایج ضریب رگرسیون استاندارد شده (بتا) بیانگر تأثیر منفی نقش امنیتی استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر اعتقادات دینی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر در سطح ($P < 0/0001$) می‌باشد به این معنا که هرچقدر میزان استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بیشتر شود، پابندی دانشجویان به اعتقادات دینی کمتر می‌شود و برعکس.

مشابه با این یافته‌ها در تحقیقات خرم‌جاه (۱۳۸۷)، احسانی مقدم (۱۳۹۱)، توکلی (۱۳۹۱)، العبیدی (۲۰۱۴)، البصیری (۲۰۱۴) و عبدالسلام (۲۰۱۴) به‌دست آمده است. بررسی و تبیین فرضیه فوق نشان می‌دهد که نفوذ شبکه‌های ماهواره‌ای در شئون زندگی پدیده‌ای جهانی است و در جامعه ما باوجود فروکش کردن تب اولیه استفاده از آن، مقبولیتش به حدی رسیده که مضرات جدی و اساسی این فناوری مدرن را مخفی و نادیده نگه می‌دارد، مضراتی که در حوزه‌های متنوع دینی، اجتماعی، فرهنگی، رفتاری، روان‌شناسی، پزشکی، قانونی، جزایی و ... به آسیب‌زایی می‌پردازد. باکمی دقت و

موشکافی می‌توان به دامنه تأثیر نامطلوب آن پی برد. اعتقادات دینی در اسلام یک مفهوم چندبعدی است که شامل طیف گسترده وسیعی از اعتقادات و اعمال افراد می‌شود که با آرمان‌های آن‌ها به هم پیوسته است. اعتقاد مذهبی یعنی اعتقادات نظری افراد در تمامی رفتار و اعمال روزانه انسان مومن منعکس شده و او را به انجام اوامر الهی ترغیب و از مناهی باز می‌دارد، بدین خاطر خانواده‌ها و مسئولین ذی‌ربط در حوزه‌های دینی باید به مقوله شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان توجه دقیق‌تر و علمی‌تری داشته باشند تا موجب کاهش سطح اعتقادات دینی دانشجویان نگردد.

پیشنهادهای پژوهشی

پیشنهادهای مبتنی بر نتایج تحقیق

۱. استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر تجمل‌گرایی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر تأثیر معناداری دارد، بنابراین پیشنهاد می‌شود زمینه‌ای برای کاهش تجمل‌گرایی و ارتقای سطح قناعت‌پیشگی توسط حوزه‌های فرهنگی و دینی در دانشگاه ارائه شود.

۲. استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر مدگرایی و خودنمایی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر تأثیر معناداری دارد، بنابراین پیشنهاد می‌شود با برگزاری نشست‌های فرهنگی، به مسئله کاهش سطح مدگرایی و خودنمایی خارج از عرف پرداخته شود.

۳. استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر مصرف‌گرایی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر تأثیر معناداری دارد، بنابراین پیشنهاد می‌شود مدیران، اساتید، خانواده‌ها و مسئولین ذی‌ربط جهت کاهش سطح مصرف‌گرایی دانشجویان معلومات و دانش‌افزایی آن‌ها را در این حوزه بالا ببرند.

۴. استفاده از شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان بر اعتقادات دینی دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر تأثیر معناداری دارد، بنابراین پیشنهاد می‌شود دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی منظم و مدون در سطح دانشگاه‌ها برای دانشجویان برگزار گردد.

پیشنهادهای کاربردی

۱. پیشنهاد می‌شود به منظور ارتقاء سبک زندگی دانشجویان و کاهش تأثیر شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی در این زمینه برای آنان بیشتر برگزار شود.
۲. بسترسازی فرهنگی و کاربردی در زمینه نقش شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان و تأثیرات آن بر سبک زندگی دانشجویان بیشتر فراهم گردد.
۳. وجود مدل آموزشی و کاربردی در سبک زندگی می‌تواند به کاهش سطح شبکه‌های فیلم و سریال ماهواره‌ای فارسی‌زبان کمک شایانی نماید.
۴. راهکارهای کاربردی جهت ارتقاء سطح سبک زندگی دانشجویان بیشتر بررسی شود.
۵. تقویت شبکه‌های تلویزیونی داخلی جهت نمایش فیلم‌های فارسی‌زبان با محتوا و جذاب و غیرتکراری.

منابع و مآخذ

منابع فارسی

- آذرنگ، عبدالحسین، (۱۳۸۹)، سیاست اطلاع‌رسانی و تکنولوژی اطلاعاتی، تهران: نشر کویر، جلد اول.
- امینی، محمد، (۱۳۸۹)، بررسی روابط شبکه‌ها موبایلی، هوش هیجانی با سلامت روان و مقایسه آن‌ها در دانش آموزان ممتاز و عادی، فصلنامه اصول بهداشت روانی، دوره ۳۷، شماره ۴۵، ص ۶۷.
- افتخاری، اکبر، (۱۳۸۹)، بررسی میزان همبستگی مهارت‌های زندگی، عزت‌نفس و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر شهرستان ارومیه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه ارومیه.
- اباذری، یوسف و حسن چاوشیان، (۱۳۸۶)، از طبقه‌ی اجتماعی تا سبک زندگی: رویکردهای نوین در تحلیل جامعه‌شناختی هویت اجتماعی، فصلنامه‌ی علوم اجتماعی، شماره‌ی ۲۰، ص ۳.
- اکبری، حسن، (۱۳۸۸)، تأثیرات سبک زندگی در تمدن اسلامی، فصلنامه‌ی علوم اجتماعی، شماره‌ی ۱۵، ص ۸۹.
- احمدی، احیا، (۱۳۸۹)، نگاهی به استفاده از اینترنت در میان کودکان، نوجوانان و جوانان، برگرفته از اینترنت، روزنامه همشهری، بخش دانش، شماره ۴۱۴۳.
- صفارهرندی، سجاد، (۱۳۸۷)، مفهوم سبک زندگی در علوم اجتماعی مدرن، فصلنامه‌ی تحقیقات فرهنگی، سال دوم.
- صدیق‌نیا، هادی، (۱۳۹۰)، آشنایی باشبکه‌های اجتماعی، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ای روزنامه همشهری.
- صادقی، مهدی، (۱۳۹۴)، بررسی بازنمایی سبک زندگی در شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی‌زبان: مطالعه موردی مجموعه تلویزیونی شمیم عشق پخش شده از شبکه جم، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه صداوسیما جمهوری اسلامی ایران.
- طاهرزاده، معصومه، (۱۳۸۸)، بررسی موانع بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات در فرایند یاددهی-یادگیری، بوشهر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
- کمالی، صادق، شاهدی، اکرم، (۱۳۸۹)، مؤلفه‌های اساسی در جریان تثبیت هویت بخشی، مجله روانشناسی دانشگاه شهید چمران، دوره ۸، شماره ۹، ص ۲۳.
- کوهانی، مهری، (۱۳۸۷)، بررسی اجتماعی وسایل ارتباط جمعی، پایانه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد نهران مرکز، ص ۷۳.
- گورانلو، راحله، (۱۳۸۹)، انتقال ارزشی از طریق برنامه‌های تلویزیون ایران پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد رودهن.
- محسنی، دوران، (۱۳۸۷)، بررسی اثرات استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی کاربران اینترنت، نشریه پیک نور، دوره ۲۰، ص ۳۴.
- مهدی زاده اشرفی، علی، ایلکا حسینعلی، (۱۳۸۷)، بررسی رابطه بین سبک زندگی کاری و عملکرد

- کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه، نشریه توسعه مدیریت، دوره ۴۸، شماره ۵۰، ص ۲۵.
- نوری، مهدی، کرمی، رضا، (۱۳۹۱)، بررسی رابطه‌ی بین سبک زندگی کاری و عملکرد منابع انسانی در یکی از شرکت‌ها، نشریه مدیریت فردا، دوره ۱۲۰، شماره ۱۲۳، ص ۲۳.
- نزمی، نرگس، (۱۳۹۳)، بررسی نقش سریال‌های شبکه ماهواره جم در تغییر سبک زندگی زنان شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی..
- ولی‌زاده، محمدجواد، (۱۳۸۶)، ماهیت و مفهوم «زندگی» در سبک زندگی اسلامی و غربی، فصلنامه‌ی علوم اجتماعی، شماره‌ی ۱۳، ص ۷۴.
- واگذاری، محمد، (۱۳۸۹)، میزان گرایش نوجوانان به برنامه‌های تلویزیونی ماهواره، پایان‌نامه کارشناسی دانشگاه فردوسی مشهد.

منابع انگلیسی

- Abdulhossin, Dona, (2011), The effect of social networks on the lifestyle and quality of life of students in Malaysia. unitedstates of America, corwin press, INC.
- Adler, Alfred, (2010), The relationship between media and lifestyle, Journal of Vocational Behavior, Vol 58,pp:254-259.
- AbdulKarim ,Sami, (2013), The effect of satellite television programs on life skills and lifestyle of students in Kuwait. Journal of Applied Psychology, Informing Science: the International Journal of an Emerging Transdiscipline.
- Alobeidi, Kamal, (2014), The effect of satellite television programs on life skills and quality of life and consumerism among university students in Qatar, Journal of Personality and Social Psychology, 89, 205-222.
- Abdul Salam ,Hassan, (2014), The effect of satellite channels on the cover and religious beliefs University Students in Singapore, Journal of Applied Psychology, Informing Science, 13(3):312- 332.
- AlBasir, Saeed, (2012), The effect of satellite networks and luxury life skills among university students in Syria, Journal of organization dynamics, vol.29.

